Societat | Redacció | Actualitzat el 02/09/2020 a les 16:40

?Memòria Democràtica obre a Sorpe una fossa on hi hauria 10 civils afusellats per l'exèrcit franquista

La consellera Ester Capella afirma que no reparar els fets significa incomplir amb les "obligacions ètiques" envers la ciutadania

Video: https://www.youtube.com/watch?v=FC3pWmOkvF8
La direcció general de Memòria Democràtica de la Generalitat ha començat a excavar aquest dimecres al Prat de Fuster de Sorpe, al municipi d'Alt Àneu, una fossa de la Guerra Civil on s'hi hauria enterrat 10 civils que van ser afusellats per l'exèrcit rebel durant la matinada del 17 d'abril de 1938. L'acte ha comptat amb la presència de diversos familiars d'aquestes víctimes i ha estat presidit per la consellera de Justícia, Ester Capella, que ha afirmat que cal recordar i reparar aquests fets, els quals ha definit com "una història terrible". "Obrim fosses per tancar dols", ha expressat, per després afegir que "un país que no fa memòria és un país que no compleix amb les seves obligacions ètiques amb els seus ciutadans".

Les víctimes vivien a Isavarre, un poble depenent de Sorpe, i segons la memòria oral, les tropes franquistes el van ocupar el 16 d'abril i van fer concentrar tots els homes a la plaça de la vila. Després els van retenir en una capella que hi ha a la població i des d'allà, un o dos dies després, els van traslladar i afusellar a la zona coneguda com el Prat de Fuster, situada a prop d'una cabana de pedres. A més, ells mateixos havien cavat la fossa, obligats pels soldats rebels, on van acabar sent enterrats.

En aquest punt, aquest mateix dimecres, s'han començat a localitzar algunes restes, coincidint amb l'obertura i l'inici dels treballs d'excavació de la fossa. Gil Rivas, net d'un dels homes afusellats, ha viscut aquest moment "amb un sentiment d'alegria, però també de tristor", en el qual, ha afegit, li han vingut molts records que li havien explicat els seus pares. "Potser això s'hagués hagut de fer molts més anys abans", afirma Rivas, tot assegurant que els seus progenitors estarien contents de veure com es dignifica la mort del seu pare.

Aquest familiar d'una de les víctimes de la Guerra Civil d'Isavarre ha dit que tot plegat es va viure com un "horror" i que aquests fets van comportar que, posteriorment, pràcticament marxessin tots els habitants del poble, alguns d'ells en direcció a França i Andorra. Precisament, ell viu al Principat i es planteja traslladar les restes del seu avi fins allà, al mateix cementiri on reposen les restes de l'esposa de l'home afusellat.

Arqueòlegs analitzant la fossa a Sorpe i familiars mirant-ho al darrere. Foto: ACN

Per la seva banda, Lourdes Paules, també neta d'una altra de les víctimes, ha explicat que sempre han sabut que el seu avi estava enterrat en aquesta fossa de Sorpe i que fa temps que el volien treure. Ara, arribat el moment de la seva obertura, ha dit que estan "emocionats pensant en els pares i amb la família que no hi és", ja que està segura que els hagués fet "molta il·lusió" ser-hi. De fet, el pas previ a aquesta intervenció va tenir lloc l'any 2004, quan l'Ajuntament d'Alt Àneu va instal·lar en aquest punt un monòlit amb els noms de les deu víctimes d'Isavarre.

Des de la direcció general de Memòria Democràtica s'ha documentat l'episodi i s'han verificat els noms i cognoms de les víctimes. Es tracta de Francesc Bringué, Francesc Móra, Ramon Sala, Joan Paulet, Francesc Capdevila, Jaume Sabaté, Albert Mateu, Josep Añel, Joan Font i Pere Sala. A més, els treballs de recerca -duts a terme amb la col·laboració del consistori de la localitat pallaresa- han permès localitzar familiars vius de vuit dels homes que estarien enterrats a la fossa. L'objectiu és poder identificar les restes creuant l'ADN dels ossos amb el dels descendents.

Capella i Llena mirant el monòlit d'homenatge a víctimes d'Isavarre. Foto: ACN

L'alcalde d'Alt Àneu, Xavier Llena, ha definit l'espai com un "testimoni mut" de la mort "cruel" d'aquests veïns, als qui es vol retre un homenatge especial. De fet, a banda del Prat de Fuster, hi ha dos espais més de memòria històrica en aquest municipi. Mentre, la consellera de Justícia, Ester Capella, ha detallat que la majoria de les víctimes tenia 50 o més anys d'edat i que la resta de població del terme estava al front. Per aquest motiu, ha dit que l'afusellament d'aquests civils és un dels casos "evidents" de "repressió sagnant".

10 aneuencs.
6 veins d'Isavarre, 2 de Borén, 1 d'Àrreu, 1 d'un poble d?Ourense que festejava amb una jove del país.
Segons el testimoni de Nadal Paulet també hi podrien estar enterrats un o més soldats que es negaren a obeir l'ordre d'afusellament. https://t.co/mti6OO3kaJ pic.twitter.com/U1toMMuM1B

? Xavi d'Isavarre (@xavialtaneu) September 3, 2020

Trenta-una fosses

A Catalunya hi ha 523 fosses de la Guerra Civil documentades, amb unes 20.000 persones enterrades. La de Sorpe és la 31a que la Generalitat obre a través del Pla de fosses, el programa que des de 2017 planifica i prioritza aquest tipus d'actuacions. De fet, aquestes excavacions han facilitat la recuperació de 308 persones. D'aquestes, vuit han estat identificades amb el Programa d'identificació genètica, que és el sistema que disposa d'una base de dades amb perfils genètics de familiars de víctimes i perfils genètics de restes localitzades en fosses.

Aquest programa disposa actualment d'unes 2.000 mostres d'ADN de donants vius i d'uns 200 perfils genètics de restes de fosses. El Departament de Justícia es marca com a prioritat l'extracció

de dades genètiques de les restes que encara no s'han analitzat, ja que es tracta d'un procés complex i car i té un cost aproximat d'uns 1.000 euros per individu. En canvi, la donació d'ADN per part de familiars és gratuïta i clau per poder identificar les víctimes. Els familiars que vulguin donar una mostra genètica s'han d'inscriure al Cens de persones desaparegudes.